

AXBOROTNING JAMIYATDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI

Bobohusenov Akmal Ashurovich

Buxoro innovatsion ta’lim va tibbiyot
universiteti o’qituvchisi

Turayeva Gulra’no Avaz qizi

Buxoro innovatsion ta’lim va tibbiyot
universiteti talabasi

Anontatsiya: Ushbu maqolada axbarotning jamiyatdagi o‘rni, ahamiyati, axborotning to‘g‘ri yetkazilishi, uning inson hayotida ta’siri hamda to‘g‘ri foydalanish tamoyillari haqida to‘xtalib o‘tilgan. Axborotning jamiyatda inson naqadar muhim ahamiyatga ega ekanligi tushuntirilgan.

Kalit so‘zlar: Axbarot, OAV, jamiyat, texnologiya, televideniya, axborot xavfsizligi ma’lumot, kiberxafsizlik, Axborot hujmi, Ommaviy madaniyat.

Аннотация: В статье рассматриваются роль и значение информации в обществе, правильная подача информации, ее влияние на жизнь человека и принципы ее правильного использования. Это объясняет, насколько важна информация для человека в обществе.

Ключевые слова: Информация, СМИ, общество, технологии, телевидение, информационная безопасность, кибербезопасность, Информационная атака, Массовая культура

Asosiy qism: Axborot “xabar” so‘zidan kelib chiqqan bo‘lib, ma’lumot, xabar, yangilik yoki bildirish degan ma’nolarini anglatadi. Axborot-bu yaratuvchisi doirasida qolib ketmagan va xabarga aylangan, bilimlar noaniligi, to‘liqsizligi darajasini kamaytiradigan hamda og‘zaki, yozma yoki bosha usullar orqali ifodalash mumkin bo‘lgan atrof-muhit (obyektlar, voea-hodisalar) to‘g‘risidagi ma’lumotlardir.

Axborotni keng jamoatchilikka yetkazib beruvchi matbuot, radio, televediniya kabi hodisalarni o‘zida birlashtiruvchi ommaviy axborot vositalari (OAV) jamiyat hayotiga ulkan ta’sir o‘tkazish quvvatiga ega. Mafkuraviy globallashuv axborot vositalarining rivoji va bu sohada sodir bo‘layotgan inqilob

bilan bog'liq. Mutaxassislar fikricha, insoniyat bugungi kunda yangi axborot inqilobini boshdan kechirmoqda va u birinchi inqilob emas. Axborot jamiyatning har bir jabhasida muhim rol o'ynaydi, u bilim almashish, qaror qabul qilish va tarqqiyotga xizmat qiladi. Uning asosiy ahamiyatlari ijtimoiy taraqqiyot, demokratiya va erkinlik, texnologik rivojlanish, ta'lim va madaniyat, iqtisodiyot va biznesdan iborat. Axborotning to'g'ri yoki noto'g'ri yetkazilishi insoniyat hayotida ta'siri muhim ahamiyatga ega.

Masalan: Axborotning noto'g'ri yoki buzib yetkazilishi inson hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Axborot doimo to'g'ri va aniq bo'lavermaydi. Buni esa aniqlash biroz vaqt talab qiladi. Shu tufayli axbarot aniq, ishonchli va obyektiv bo'lishi kerak. Chunki yolg'on yoki noto'g'ri axbarot odamlarning noto'g'ri qarorlar qabul qilishiga sabab bo'lishi mumkin. Ayniqsa ommaviy axbarot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda beriladigan ma'lumotlar ishonchli manbalarga asoslangan bo'lishi kerak. Bundan tashqari zamonaviy dunyoda axborot xavfsizligi va maxfiyligi katta ahamiyatga ega. Shaxsiy ma'lumotlar, davlat sirlarini himoya qilish va kiberxavfsizlik tizimlarini kuchaytirish axborot texnologiyalarining asosiy yo'nalishlaridan biridir. Axborotning noto'g'ri qo'llanishining asosiy muammolari moliyaviy va siyosiy oqibatlar olib kelishi mumkin. Bu esa asosan bizning ma'lumotlarning tarqab ketishiga yoki moliyaviy ahvolimizga judda kata ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bizning nomimizdan foydalanib biron jinoyiy ishlar sodir etilishi mumkin. O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi qonuni (11.12.2003yil) 19-moddasida ko'rsatilganidek, axborot resurslari va axborot tizimlarini muhofaza qilish avvalambor, shaxs, jamiyat va davlatning axborot xavfsizligini ta'minlash maqsadida amalga oshiriladi.

Mazkur qonunning 20- moddasida: "Axborot resurslari va axborot tizimlari, agar ular bilan g'ayriqonuniy munosabatda bo'lish natijasida axborot resurslarining yoki axborot tizimlarining mulkdorlariga, egalarga yohud boshqa yuridik hamda jismoniy shaxslarga zarar yetkazilishi mumkin bo'lsa, muhofaza

qilinishi kerak. Davlat organlari, yuridik va jismoniy shaxslar davlat sirlari hamda maxfiy sirlar to'g'risidagi axborotni o'z ichiga olgan axborot resurslari va axborot tizimlarining muhofaza qilinishini ta'minlashi shart", deb alohida ko'rsatilgan.

Keyingi davrlarda davlat va jamiyatlar taraqqiyoti uning axborot resurslari bilan qanchalik ta'minlanganligiga qarab belgilanib, axborotlashgan jamiyat tushunchasi qo'llanila boshlandi. Axborotlashgan jamiyatda doimo to'g'ri va ishonchli axborotga ehtiyoj seziladi. Bu esa hozirgi davrning eng asosiy muammolardan hisoblanadi.

Axborotga bo'lgan ehtiyoj, axborotlashtirish. Axborotning yetishmasligi axborotga nisbatan ehtiyoji -biror soha to'g'risida jamiyat tomonidan to'plangan bilim va alohida bilimlar o'rtasidagi farqni anglashni keltirib chiqaradi. Ishlab chiqarishni va insoniyatning barcha faoliyat sohasini axborot bilan to'ldirish jarayoni axborotlashtirish deyiladi. Uzluksiz axborot bilan to'yintirish natijasida axborotlashgan jamiyat yuzaga keladi.

Axborotlashtirish jamiyatning ma'naviy hayotida ro'y berayotgan ijtimoiy-texnik hodisa bo'lib, zamonaviy information-texnologik vositalar yordamida ijtimoiy tuzulma va jarayonlarni rivojlantirish, takomillashtirishni anglatadi. Jamiyat a'zolarini ham buday o'zgarishlarga manan va ruhan tayyorlab boorish ham juda muhim sanaladi.

Axborotlashgan jamiyat -bu jamiyatda barcha fuqarolar, tashkilotlar va davlatning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish uchun barcha shart-sharoitlar yaratilgan bo'ladi. Bunda mehnat qiluvchilarning ko'pchiligi axborot ishlab chiqarish, saqlash, qayta ishlash hamda sotish bilan band bo'ladi. Bunday jamiyat fuqarolarni axborot madaniyatiga ega bo'lishini anglatadi. Ya'ni ular axborot bilan ishlashni, uni olish, qayta ishlash va uzatish uchun axborot tizimlari va texnologiyalaridan foydalanishni biladilar.

Xulosa qiladigan bo'lsak, axborot jamiyat, insonlar hayotining ajralmas qismiga aylanib bo'lib, uning rivojlanishi va taraqqiyoti axborotning sifatiga, tezkorligiga va ishonchliligiga bog'liq. Bugungi kunda axborot texnologiyalarining

rivojlanishi natijasida jamiyatda axborot almashinuvi tezlashdi va odamlarning dunyo qarashi ancha kengaydi. Shuning uchun axborot jamiyatning barcha sohalarida muhim ahamiyatga ega. Axborot xalq orasida uning hayot tarzida judda kata ta'sir o'tkazadi. To'g'ri anglash va tahlil qilish uchun yangi davr kishisini ham tarbiyalash judda muhim sanaladi.

Shu sababli, har bir inson axborot bilan ishlash madaniyatini rivojlantirishi, soxta va yolg'on axborotlarga qarshi tanqidiy yondashishi, axborot texnologiyalaridan to'g'ri foydalanishi va bee'tibor bo'lmasligi lozim. Buni farqlay olish uchun esa albatta har bir fuqaroda axborot madaniyati undan foydalanish ko'nikmasini shakllantirish lozim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M. Aripov, B. Begalov, U. Beginulov, M. Mamarajabov "Axborot texnologiyalari"

2. Хроленко А.Т., Денисов А.В. Современные информационные технологии для гуманитария – М. : Флинта : Наука, 2010.

3. Роль библиотек в информационном обеспечении исторической науки. Состав. Воронцова Е.А. – М. 2016.

5. Злобин Е.В. Электронные библиотеки и электронные книги как феномен цифровой эпохи // Роль библиотек в информационном обеспечении исторической науки. – М. 2016.

6. Bobohusenov Akmal Ashurovich. (2025). buxoro shahri yaratilishi tarixi . tadqiqotlar, 58(1), 134-137. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/4990>

7. Bobohusenov Akmal Ashurovich. (2025). buxoro shahri qadimiyligi va uning o'rganilishi . tadqiqotlar, 58(1), 130-133. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/4989>

8. Bobohusenov Akmal Ashurovich. (2025). akademik yahyo g'ulomov ilmiy va hayotiy izlanishlari . tadqiqotlar, 58(1), 138-142. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/4991>

9. Bobohusenov, A. (2024). the results of the archaeological research works carried out in bactria. modern science and research, 3(2), 671–675. retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30363>

10. Bobohusenov, A., & Ganiyev, H. (2024). origin problems of sak archaeological culture of central asia. modern science and research, 3(2), 641–645. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10667306>

11. Bobohusenov, A. (2024). rock paintings have a place in our history. Modern Science and Research, 3(2), 953–959. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/31282>

12. Ashurovich, B. A. . (2024). Results of the Archaeological Research Works Carried Out in Bactria. european journal of innovation in nonformal education, 4(3), 113–119. Retrieved from <https://www.inovatus.es/index.php/ejine/article/view/2686>.